

Nr 4 2017 • juli - augusti

pris 90 kronor

É Romani Glinda

Den romska spegeln

5 Folk Festival

2 augusti

Romer i centrum

Den romska ledaren

Kära läsare. Hoppas ni haft en skön semester. Kanske har ni varit utomlands med möjlighet till sol och bad. Ni som varit hemma har fått stå ut med varannandagsväder, så har det känts för mig i alla fall. Men vi hade i alla fall tur med vädret under de tre tillfällen då den nationella minoritetsfestivalen ”5 Folk festival” gick av stapeln. Då sken solen och folk köade till tältet där vi bjöd på ballonger och popcorn till alla barn och vuxnas förtjusning. Bubbelvatten, kaffe och kakor stod alltid framme och tältet var välbesökt av människor som var nyfikna på oss minoriteter som delade ut information om vilka vi är. Frågorna var många och en hel del frågetecken rätades ut. Några hade tagit vara på vårt budskap i annonseringen och kommit för att träffa sin fördom. Samtalen kunde bli långa. Hos en del kunde fördomen försvinna, men hos andra förblev den på sin plats, men samtalet slutade att vi fikade tillsammans.

I år märkte vi mer än vanligt att Sverige tagit långsemester. Det blev plötsligt nyhetstorka under juli och halva augusti. Det fanns inga romska aktiviteter som pågick förutom Romano Pasos årliga festivalkväll Romer i Centrum, en välfylld föreställning i Skarpnäcks Kulturhus med mycket sång och dans. Men nu i september drar allt i gång igen. Nu väntar vi bara på att de romska kulturdagarna ska köra igång i början på september i Skarpnäcks Kulturhus. Där kommer vi bland annat att ha boksläpp av två böcker framtagna av ERG förlag. Äntligen kommer nu den första boken i barnboksserien ”Barnen på Tanto” skriven av Fred Taikon och så har vi Janna Elliots novellsamling Den romska pianostämman, översatt av Bengt O Björklund, han med skägget ni vet.

I april kom ju domen för det romska registret som polisen i Skåne hade upprättat. Alla som var namngivna i det där etniska registret ska bli ersatta med 30 000 kronor var, både vuxna och barn. Alla har ännu inte fått sina pengar och många romer hör av sig och frågar när pengarna ska komma. Justitiekanslern som tar emot ansökningarna sa att det är ett stort jobb och att de var tvungna att anställa en person som skulle samordna alla de ca 4000 ansökningarna. Men de som väntar på något gott väntar aldrig för länge.

ERG har startat sitt projekt att öka läsförståelsen hos romska barn och unga vuxna. ERG besöker romska familjer i deras hem och talar om romsk och svensk litteratur samt ökar informationen för den romska allmänheten att det faktiskt finns ett romskt alfabet som fungerar i hela världen. Barnen borde få information om de olika bibliotekens funktioner och innehåll. De familjer som är intresserade av att få ett besök kan ringa till redaktionen.

Många har den senaste tiden försökt driva igenom tanken att det olagligt att tigga och att det finns lagstiftning som stöder detta. Men så är det inte. Läs gärna detta nummers debattartikel i ämnet.

Den 11 oktober flyger jag och Bengt till Sibiu i Rumänien för att medverka i en stor poesifestival. Själv kommer jag att ha workshop om det romska språket och om romsk litteratur. Jag kommer att berätta om hur vi i Sverige har kommit fram till en gemensam ortografi för de olika romska dialekterna. Ja, kära vänner. Hösten står inför dörren efter den kallaste sommaren i mannaminne. Kanske dags att samla ihop de resurser man har och dra söderut.

Fred Taikon

É Romani Glinda

Egnahemsvägen 58
141 37 Huddinge

Telefon:

+46 (0)8-779 40 31
+46 (0)70-712 39 91

E-mail: info@romaniglinda.se

Webadress: www.romaniglinda.se

Postgiro: 19 54 82–5

Ansvarig utgivare

och chefredaktör: Fred Taikon

Redaktion:

Rosario Ali Taikon, Bengt O Björklund,
Veronika Portik, Mia Taikon och Gertrude Nilsson Björklund

Tipsa oss

Vi tar gärna emot material till tidningen, samt tips om olika evenemang på samtliga romanédialekter, antingen via vanlig post eller via e-posten: mia@romaniglinda.se

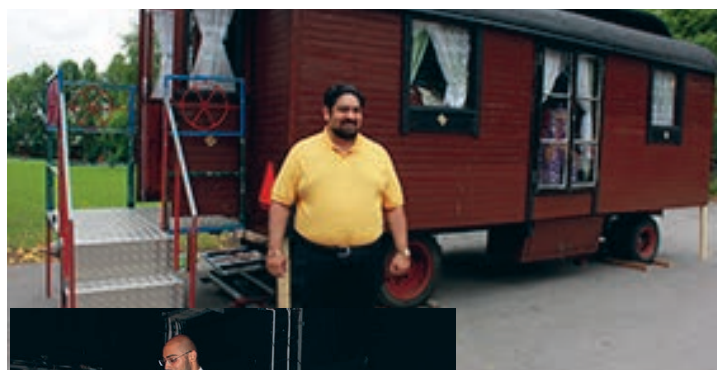
Vår bidragsgivare

Statens Kulturråd

Tryck: Carlshamns tryckeri

ISSN 1651–3258

Missa inte!

14 Erland Kaldaras utanför vagnen på Skansen.

6 Det romska bandet Romengo var mycket uppskattat under 5 Folk Festival.

18 Jono och Grofo dansar under Romer i centrum.

20 Charlotta Wickman och Karin Kvardtford Niia.

I detta nummer kan du läsa om

DEBATT

4 **Åtta debattörer** skriver om tiggeriets juridiska sida. Det är inte olagligt att tigga.

ÉRG TAR EN LATTE MED

5 **Rikard Jansson**, en romsk familjefar som jobbar på Radio Romano berättar öppenlydligt om sig själv.

5 FOLK FESTIVAL

6 **Har blivit** till en tradition på stora scenen i Kungsträdgården i Stockholm.

2 AUGUSTI

12 **Raoul Wallenbergs torg** var åter platsen att minnas "Zigenarnatten" 1944 och tända ljus.

DEN ROMSKA VAGNEN

14 **Vagnen från** Romskt kulturcentrum i Malmö är åter på Skansen med familjen Kaldaras.

ROMER I CENTRUM

15 **Ett evenemang** med dans musik och sång som i år gick av stapeln på Skarpnäcks kulturhus.

ROMARCHIVE

18 **Jan Selling** skriver vad arkivet ska syssla med, vilka som jobbar där och vilka områden som är med.

NYTT ROMSKT CENTER

20 **Ny statlig utredning** om ett nationellt romskt center drivs av Charlotta Wickman och Karin Kvartfordt Niia.

MALMÖREDAKTIONEN

24 **Det senaste som** hänt på den romska fronten i Malmö hittar du här på Malmöredaktionens fyra sidor..

LITTERATURSIDOR

28 **Två nya böcker från ERG förlag** presenteras. Den romska painostämmaren av Janna Eliot och Barnen på Tanto av Fred Taikon. Bägge hade boksläpp under kuturdagarna.

GAMLA BILDER BERÄTTAR

28 **Den här gången med en bildsvit** ur Birgit Deikons digra bildarkiv. Fred och Maja Taikon besökte henne och hennes son Vincent 2003 i deras hem i Lenhovda.

Tiggeri är inte förbjudet

I strävandena att få bort tiggande människor från gator och torg används nu argument och påståenden som är direkt bedrägliga. Vissa hävdar att lagen redan i dag innehåller ett förbud mot att tigga.

Senast var det Per Gudmundson på Svenska Dagbladets ledarsida (20/7) som påstod att ett sådant förbud finns i ordningslagen. Och han uppmanade polisen att omedelbart därför börja beivra tiggeri.

Vad stödjer de sig på, de som hävdar att lagen förbjuder vädjan om ekonomisk hjälp i det offentliga rummet? Jo, de pekar på den regel i ordningslagen som säger att det krävs tillstånd för att använda offentliga platser på ett sätt "som inte stämmer överens med det ändamål som platsen har upplåtits för eller som inte är allmänt vedertaget".

Det är väl klart att gator och torg inte har upplåtits för tiggeri. Alltså, menar Gudmundson och andra, skulle tiggeri vara förbjudet.

De flesta kan nog se att det är något som haltar här. Hur är det med allting annat mer eller mindre ovanligt som pågår på offentliga platser, på gator och torg? Bör polisen ingripa så fort aktiviteten inte uppenbart "stämmer överens med det ändamål som platsen upplåtits för"? Hur ska polisen och vi andra veta exakt vilket detta ändamål är i varje enskild situation?

Låt oss se på ordningslagens förarbeten från 1993. Där framgår att kravet på tillstånd motiveras av att det skulle kunna bli allvarliga störningar i trafiken eller i den allmänna ordningen om offentliga platser fick användas hur som helst. Bland verksamheter som fordrar tillstånd nämns kiosker, korv- och glasstånd, lotteristånd, trottoarserveringar, soffor, cykelställ, annonspelare, montrar, skyltar och avfallsbehållare. Tillstånd behövs, sägs det, så snart "en anordning" inkräktar på själva den allmänna platsen. Av avgörande betydelse

för bedömningen om huruvida tillstånd behövs är om platsen genom olika åtgärder tas i anspråk på ett sådant sätt att trafiken eller den allmänna ordningen störs.

Och enligt lagtexten krävs tillstånd inte över huvud taget "om platsen tas i anspråk endast tillfälligt och i obetydlig omfattning och utan att inkräkta på någon annans tillstånd".

Frågan om tiggeri är förbjudet prövades 2011 i domstol. Inte förvånande slog Södertälje tingsrätt fast att inget förbud gäller. Berörda myndigheter har också konstaterat att tiggeri är tillåtet i Sverige, bland annat Justitieombudsmannen (JO) i ett beslut från 2011. I beslutet riktade JO allvarlig kritik mot polismyndigheten i Stockholms län för att den avvisat 26 rumänska medborgare som ägnat sig åt tiggeri, och konstaterade att det vare sig är straffbart eller annars otillåtet enligt svensk lag att tigga. Detsamma säger polisen centralt. På hemsidan klargörs att tiggeri inte är straffbart eller otillåtet, med tillägget att det i vissa fall "dock kan finnas anledning att pröva" om det är fråga om en verksamhet som omfattas av tillståndskrav.

Det som skulle kunna motivera ett tillståndskrav i en speciell situation är om den aktuella verksamheten i någon större omfattning påverkar den allmänna ordningen och säkerheten. Det kan förstås vara så att en trottoar eller en tunnelbanenedgång blockeras när en människa tigger, till exempel om hen sitter på ett sätt som hindrar andras framfart. Det har påståtts att de som tigger försvårar för personer med funktions- eller synnedsättning. Men vi känner inte till några sådana situationer. Vår bild är tvärtom att en person som tigger självklart flyttar sig om det behövs för att underlätta för någon med rörelsesvårigheter.

Även lokalt kan tiggeri förbjudas, har det påpekats. Men utrymmet för ett

sådant förbud är starkt begränsat. Lokala föreskrifter får inte lägga onödigt tvång på allmänheten eller annars göra obefogade inskränkningar i den enskildes frihet. Det står i ordningslagen.

En slutsats av påståendet att tiggeri redan är förbjudet blir att poliser måste ta hårdare tag mot dem som tigger. Vissa går så långt som att kräva att poliser som inte ingriper mot den som påträffas tiggande ska kunna förlora jobbet, eftersom den nya polisorganisationen har skapat en möjlighet till "personligt resultatansvar". De poliser som inte bedriver häxjakt på samhällets mest utsatta ska alltså få sparken. Förslaget blir extra anmärkningsvärt eftersom de flesta som tigger i Sverige är utsatta EU-medborgare, i majoriteten av fallen romer. Här bör beaktas att Sverige har en allt annat än stolt historia av diskriminering och trakasserier mot just utsatta romer, och att polisen haft en framträdande roll i denna behandling.

Detta är också en fråga om rättigheter. Mycket talar för att rätten att be om ekonomisk hjälp i offentligheten skyddas av internationella normer för mänskliga rättigheter, vilket blir ett hinder mot att lagstifta om förbud. I USA är det klarlagt genom ett bindande domstolsavgörande att vädjan om stöd är en del av yttrandefriheten. Författningsdomstolar i Italien, Kanada och Österrike har också prövat frågan om tiggeriförbud och funnit dessa otillåtna mot bakgrund av det konstitutionella rättighetsskyddet.

Och i Europadomstolen prövas nu ett mål mot Schweiz där frågan är om det lokala förbud mot tiggeri som gäller i Genève strider mot det skydd för yttrandefriheten och för rätten till privatliv som finns i Europakonventionen om mänskliga rättigheter. Sannolikt skyddar konventionen rätten att offentligt uttrycka sin nöd och att be om hjälp.

fortsättning på sidan 29

Rikard Jansson

Rikard Parno Jansson är en ung romsk kille som sedan sex år tillbaka jobbar som reporter på Radio Romano, ett arbete som han stortrivs med. Vi träffade honom för en latte på redaktionen.

Text: Bengt O Björklund **Foto:** ERG

Rikard är född och uppvuxen i Stockholm. Hans familj till den ryska lovaragruppen chokești.

– Mina föräldrar kom hit i slutet av 50-talet. Så jag är uppvuxen i romska sed och kultur. Nu har jag dessutom förmånen att få arbeta med det.

Han föräldrar växte i Polen i två olika städer inte allt för långt ifrån varandra.

– De gifte sig när de var unga och de var bägge en del av den kända romska gruppen Zespol Rom. Det var min mamas morbror som startade gruppen. De sjöng, spelade och dansade och de turnerade i hela Europa.

När de flyttade till Sverige upphörde föräldrarnas karriärer som musiker.

– Men musiken upphörde aldrig att vara en stor del i vår familj. Det hände ofta att de spelade och sjöng på olika tillställningar, fester och sammankomster av olika slag. I Brandbergen där vi bor nu finns det romer och släktingar som gärna träffas, men det blir inte alls lika ofta som förr tyvärr. Lite av den gamla gemenskapen har försvunnit.

Rikard var inte så förtjust i att gå i skolan utan ville hellre göra något annat. Men han gick ut 9:an i Brandbergsskolan 2003 och på hösten började han på Fredrika Bremergymnasiet på samhällsprogrammet.

– Jag visste inte riktigt vad jag skulle välja så jag valde det som alla andra valde. Och det gick inte så bra. Efter ett år hade jag tappat all motivation till att studera och ville hoppa av, något som mina föräldrar inte alls ville. Jag ville så gärna bli vuxen på en gång, gifta mig, få ett jobb och allt det där.

Han träffade en ung tjej i den vevan och strax innan Rikard fyllt 18 gifte de

sig. Två år senare föddes deras son Philip.

– Ja nu är han 9 år och ska börja i tredje klass.

Så hur hamnade han på Radio Romano?
– 2011 var jag på jakt efter ett nytt jobb eller så skulle jag studera igen. Jag funderade på att skaffa mig den gymnasiekompetens som jag saknade. Nu kände jag att jag hade den disciplin som krävs.

Han började på yrkesförberedande program som anläggningsmaskinist.

– Men ganska snart upptäckte jag att det inte var något för mig. Då var jag halvvägs igenom kursen och jag bestämde mig för att ändå slutföra den och få diplom.

Sommaren 2011, några veckor innan kursen slutar, är Rikard bekymrad. Vad ska han göra med sitt liv?

– Köra tunga maskiner var inget för mig. Då ringer Vejo, en släkting till mig, och berättar att på SR har de startat ett projekt för att få fler medarbetare till minoritets- och invandrarredaktionerna.

**Allt du inte visste om
Rikard Jansson**

Vilken bok ligger på nattduksbordet? *Bibeln.*

Ser du upp till någon? *Nelson Mandela.*

Vilken film såg du senast? *Hacksaw Ridge*

Vilken är din favoritmaträtt? *Allt kinesiskt*

När var du på semester senast? *I juni i Turkiet.*

Gillar du sport? *Mycket men borde göra mer själv*

Vilken är din bästa sida? *Lojal*
Har du några dåliga sidor? *Inget tålmod.*

Han sa ”Sök! De hittar inga romer som passar.” Så jag sökte och så fort som jag kom på arbetsintervjun och satt där så kände jag mig hemma. Här ville jag arbeta.

Och så blev det. Han har hamnat i sitt rätta element.

– Att arbeta som reporter är superroligt och att dessutom få göra det inom den romska frågan gör det ännu roligare. Dessutom har jag världens bästa medarbetare! Vi är som en familj här.

Till slut. Har du något du vill säga till dagens unga romer?

– Ha inte för bråttom med att bli vuxen. Skaffa en utbildning.

Romenge

5 Folk Festival 2017!

Årets upplaga av 5 Folk Festival blev en ny publiksuccé. Det dansades som aldrig förr framför scenen under danslektionerna och många sökte sig till minoritetstältet. Men framför allt var det musiken som lockat många till de två dagarna i Kungsträdgården.

Text: Bengt O Björklund Foto: ERG

Den 5 juli var det dags för den andra av tre dagars 5 Folk Festival. Solen flödade och det satt människor på sofforna runt dansgolvet framför scenen redan vid ettiden. I minoritetstältet var det full rulljans på kaffe, fikabröd och nypoppade popcorn. Allt gratis som vanligt. De små fick ballonger och de stora bjöds på samtal om de fem nationella minoriteterna och om livet i allmänhet. Det fanns också en hel del litteratur att bota-nisera i.

Efter att dagens konferencierer Sam Carlquist och Mia Taikon öppnat festivaldagen var det dags för dagens första uppträdande: Maria Ruottinkoski & Seppo Härkönen. De bjöd på musik ur den finska visskatten.

Nästa inslag var lite av en favorit i repris: Gålmuk. De samiska systrarna Nik och Nilla Mäarak bjöd helt på sig själva. Med både sprudlande glädje och

gravt allvar delar de med sig av traditionella folkvisor, kamplåtar, jojkar och några egna favoriter. Det märks att det älskar att göra det de gör. Med sig den

här gången har de också Mikael Pirak på dragspel och fiol.

Sedan intogs scenen av den tornedalska duon Fagervall Bjökenvall. En tidiga-

Mia Taikon och Sam Carlquist var som brukligt konferencierer under de bägge dagarna.

Maria Ruottinkoski & Seppo Härkönen.

Gålmuk

re Idolvinnare och en musiker med en USA-succé i bagaget. De möttes 2009 under inspelningen av tornedalsmagasinet Kexi i SVT. Markus vann Idol 2006 och Tony hade turnerat i både USA och Storbritannien med populära

Kirunabandet Willy Clay Band. Ett väljudande inslag.

En av kvällens huvudattraktioner var det romska bandet Romenge från Ungern. Det är både fullt ös och ballader och dans. Monika Lakatos, gruppens

kvinnliga sångerska, har sjungit och dansat sedan hon var liten och det är en märklig känsla att lyssna på denna kraftfulla och tonsäkra röst och samtidigt se denna späda varelse framför sig.

Under alla framträdandena är det

Fagervall och Bjökenvall.

The Klezmatics.

Gabreilla Gutarra lär ut flamenco.

många som passar på att dansa och nu är det fullt på dansgolvet framför den stora scenen.

Kvällens sista uppträdande står den det judiska klezmerbandet The Klezmatics för. Ett Grammybelönat och högaktuellt New York baserat band. Nu blandas judisk spiritualism, östeuropeisk tradition och jiddischsång i en tung och proffsig ljudvåg som rullar ut över publiken. På dansgolvet leder den judiska dansläraren alla danssugna i olika ringdanser.

Den sista av de tre festivaldagarna gick av stapeln den 19 juli. Allt följde det lyckade recept som arrangörerna startade 2014 med den första festivalen. Minoritetstältet stod på plats och klockan ett startade popcornmaskinen igen. Representanter för de fem nationella minoriteterna var åter på plats och berättade gärna om sitt folk och sin kultur.

Sam Carlquist och Mia Taikon var, liksom alla andra gånger i Kungsträdgården, konferencierer och öppnade som brukligt med ett samtal

med vad det innebär att tillhöra en nationell minoritet.

Den här gången körde kvällens dragplåster igång hela evenemanget. Det var

Många barn vid popcornstältet.

Arja Saijonmaa som med sedvanlig energi intog hela scenen med sin kraftfulla närvaro. Hon drar igång med att locka den stora publiken till allsång i refrängen till Jag vill leva i Europa.

Innan hon gick på scenen frågade jag henne vad hon tycker att statusen som nationell minoritet har inneburit för de finlandssvenska.

– För mig personligen inte så mycket, men för alla sverigefinnar är det mycket viktigt. Det har gett dem en helt ny självkänsla.

Sedan var det åter dags för det populära samiska Gålmuk att dra igång sitt program. Den här gången hade de även med sig Lis-Mari Hjortfors som gästartist. På sedvanligt manér charmar de publiken med utstrålning och intensitet. Det är så mycket glädje som ryms i dessa två systor och så mycket allvar. Och sjunga kan de och jojka.

Nästa inslag stod JudisktRomsktRebaroque för. Ett judiskt inslag med färgstarka sånger och berättelser från 1700-talets nysvenskar. Man ger smakprov på hur judisk musik kunde ha låtit under Gustav III:s tid. Vad kunde Bellman ha hört på krogen? Ann Kalmering och Nils Harning sjöng och berättade och orkestern, under ledning av Maria Lindal, består av ett gäng mycket professionella musiker. Det är annorlunda. Det är mycket bra.

Arja Saijonmaa

Gålmuk

Delar av JudisktRomsktRebaroque med sångerskan Ann Kalmering.

Diskriminering inom arbetslivet

Diskrimineringslagen förbjuder diskriminering i arbetslivet. Skyddet mot diskriminering gäller i alla situationer som har samband med arbetet och även sådant som händer utanför arbetet om det har ett samband med arbetet. Skyddet mot diskriminering gäller oavsett om du är anställd, frågar om eller söker ett arbete, söker eller gör praktik, eller är inhyrd eller lånas in för att arbeta.

Det är arbetsgivaren som ytterst har ansvar för att ingen diskrimineras på arbetsplatsen.

Ett av DO:s prioriterade områden är att verka för lika rättigheter och möjligheter och motverka diskriminering i samband med rekrytering.

Frågor om diskriminering?

Ring till DO på telefonnummer 08-120 20 700.

Telefonupplysningen har följande öppettider:

- Måndagar 13.00–15.00
- Onsdagar 9.30–11.30
- Fredagar 9.30–11.30
- Helgdagar och klämdagar stängt

Det går också bra att mejla till DO på adressen do@do.se.

Mer information hittar du på www.do.se.

The Magnettes

*Judisk dans
framför scenen.*

Nästa inslag var något helt annorlunda. Två unga tjejer från Tornedalen utgör popgruppen The Magnettes. Rebecka Digervall och Sanna Kalla. Tillsammans med Tomas Bäcklund Tuneström sjöng

och dansade de egna låtar i ett snabbt tempo med en kondition en annan inte längre har.

Kvällens sista inslag stod Mark Maxim för, även känd som Marek. Han intog

scenen med ett band som han ofta uppträder med. Marek, som är bosatt i Malmö, stod för kvällen romska bidrag. Och det svängde bra.

Nu hade mörkret sänkt sig över Kungsan.

Mark Maxim med musiker.

Den romska Förintelsens minnesdag

Den 2 augusti 1944 mördades de sista romerna i det så kallade "Zigenska familjeläget" i Auschwitz-Birkenau. Den dagen är nu en officiell minnesdag i EU. Sedan 2011 har Domino Kai, genom Sveriges Internationella Roma filmfestival, och Forum för Levande Historia arrangerat en minnestund på Raul Wallenbergs torg.

Text och foto: Bengt O Björklund

Den romska Förintelsen levde i glömska och förnekelse i nästan femtio år. Detta trots att upp emot en och en halv miljon romer mördades av nazisterna. De flesta mördades på plats i skogarna eller i byarna runt om i Östeuropa. Men många hamnade också i koncentrationsläger.

Domino Kai inledde minnestunden.

– Den 16 maj 1944 skedde något otroligt. Romerna gjorde revolt mot SS i Auschwitz och soldaterna vågade inte gå in på grund av sjukdomar. Dagen efter sårade man på romerna och flyttade ut alla arbetsföra till andra läger. Den 16 maj kallas därför numera för Den romska motståndsdagen. Den 2 augusti var det bara kvinnor, barn, äldre och sjuka kvar. De gjorde inget motstånd. De blev alla mördade.

Berith Kalanders mamma satt i det romska läget i Birkenau. Hon flyttades

dock innan den 2 augusti.

– Min mamma blev av med hela sin släkt, hon fick bevittna hur hela hennes familj, alla utom hon själv och en yngre syster blev arkebuserade av Einsatzgruppen. Hon fick följa sin syster till gaskammaren. Mamma visste vad det innebar, hon visste att hon aldrig mer skulle få hålla sin systers hand i sin, hon visste att hennes älskade syster snart, efter att gaskammardörrarna stängt bakom henne, skulle spys ut som en grå tjock rök ur skorstenen.

Beriths mamma var 14 år när hon kom till Sverige. Även här fick hon insikten om att folkgruppen hon tillhörde inte var välkommen.

Berith berättade om Josef Piwko, en polsk före detta koncentrationslägerfånge, som var med när romerna fördes mot gaskamrarna.

– Han berättar: "Jag såg avvecklingen av zigenarläget i Birkenau på nära håll. Det var i slutet av juli eller i början av augusti, närmare bestämt den 2 augusti som det utfärdades en order om en lägerspärr direkt efter kvällsuppropet. Från block 13 där jag satt hörde jag inte enbart barns klagan och kvinnors gråt, jag hörde även SS-männens skrikande order. Tillsammans med de tuffare och äldre fångarna gick jag diskret till framsidan av baracken. Vi smög längsefter väggen för att undvika ljuset från strålkastarna. Slutligen var vi framme vid block 16, badstugan i Birkenau II vilken var närliggande med koncentrationslägret Birkenau. Det som separerade oss var det elektriska taggrädsstängslet. Vi kunde höra piskljud, svordomar på flera olika språk, snyftande och morrande. Lite då och då hördes pistolskott. De försvarslösa zigenarna försökte försvara sig genom att springa mellan blocken och gömma sig i barackerna. De zigenare som var envisa blev sparkade besinningslöst."

Emerich Roth överlevde Förintelsen. Trots att han är 90 år fortsätter han att vittna om det som hände.

– Mitt brott var att jag var jude.

Romernas brott var att de var romer.

Han talade om dagens situation.

– Återigen får vi möta ondska och hat som i min barndom. Det är samma hat som ledde till Förintelsen. Som ledde till ett oerhört lidande och stora förluster, sår som ingen tid kan läka. Vi måste föra vår kunskap vidare. Idag vet vi vad som kan hända om ingen reagerar. Passivitet och likgiltighet är de största fienden. Det är när mobbningen börjar som vi måste stå upp, inte när de börjar skjuta.

Diana Nyman är ordförande i Göteborgs romska råd.

– Det är ett viktigt initiativ som Domino Kai har tagit för att kasta ljus på den romska Förintelsen. Det är 73 år sedan romerna mördades i Auschwitz men idag kan vi åter höra Sverigedemokraterna och dess allierade säga att ”man ska seden dit man kommer”. En hel nation hetsades av Hitler. Håller det på att hända igen? Hatet mot romer ökar.

Hon menar att Europas blodiga historia har beröringspunkter mellan nu och då.

– Idag ställs krav på att vi ska utvisa de tiggande romerna. Kränkningar och diskriminering möter romerna dagligen i Sverige och i Europa. Många romer tvingas lämna sina länder och budskapet idag är ”Det är romerna som bär skulden”. Jag tror, precis som Rita Prigmore, att Auschwitz bara sover.

Aron Verständig, ordförande, Judiska Centralrådet, var nästa talare.

– Det är viktigare än någonsin att vi samlar in barn och barnbarn till överlevare av Förintelsen. Både judar och romer var rasfrämlingar och de drabbades av det värsta brottet i historien: Förintelsen. Just de här bägge grupperna pekas fortfarande ut som syndabockar. Vi måste höja våra röster när rasisterna visar sitt fulla tryne.

Ingrid Lomfors, Intendent på Forum för levande historia, berättade om en resa till Auschwitz som hon gjorde 1993 med en grupp judiska överlevare.

– Det var en märklig upplevelse. Auschwitz var ännu inte ett etablerat museum. Vi var först i Birkenau. Det var en kuslig plats där det en gång låg 250

träbaracker varav några fortfarande fanns kvar. Dörrar och fönster slog i vinden. Därinne bodde stora svarta fåglar, som plötsligt kunde flaxa till. Det var spöklikt.

Det som slog henne då var att det bodde vanliga människor runt om lägret. Vanligt folk som blev vittne till mänsklighetens största folkmord.

– De måste ha hört jämret och känt doften.

Hon följde med sina vänner som varit fångar i lägret.

– De var som spårhundar. Någon sa ”Här bodde zigenarna. Det var tusentals. Vi såg hur de lämnade barackerna och hamnade i krematoriet.

”Zigenarna?” frågade jag.

– Ja, de bodde här. Flera tusen. De fördes bort en natt. Det var en varm natt. Kanske var det fortfarande sommar. Det måste ha varit 1944. Vi såg dem lämna baracken. De kom aldrig tillbaka.

Ingrid lyfte blicken.

– Det är vår uppgift att föra vittnesmålen vidare. Särskilt nu i en tid av ökande intolerans.

Siste talare denna soliga eftermiddag var Utbildningsradions VD Christel Tholse Willers.

– Vi är så många som vet för lite om den romska Förintelsen. Den finns än idag inte med i skolans läromedel. De romska offren får inte glömmas och vi kan ta fram fakta om den romska Förintelsen. Det är viktigt när vi idag ser hur intoleransen växer sig starkare här i Sverige och i Europa.

Efter sång och musik med Domino Kai och Kipa Blomerus avslutades minnesstunden med några väl valda ord av Domino Kai.

– Kom alltid ihåg att vi har mycket att göra. Vi måste fortsätta med att sprida de mänskliga rättigheterna. Vi behöver varandra. Vi ses nästa år.

Emerich Roth, Berith Kalandar och Domino Kai.

Stämning är på topp i vagnen. Till Höger Erland Kaldras, bakom honom hans mamma Monika och pappa Dragan.

Den romska vagnen

Som ett säkert tecken på att det fortfarande är sommar återkommer den familjen Kaldaras romska vagn till Skansen under några dagar i mitten av augusti.

Text: Bengt O Björklund **Foto:** ERG

Under fyra dagar i augusti sitter Erland Kaldaras med sina föräldrar Monika och Dragan i familjens husvagn på Skansen och berättar om romska seder och bruk, om romsk historia och om romsk kultur. Dagen innan har vagnen kommit med en lastbil den långa vägen från Malmö.

Solen lyser över Bollnässtorget och det är många som är intresserade och höra någon i familjen berätta och berätta kan de.

När jag står på trappan utanför vagnen som är knöktfull hör jag hur Erland berättar om den romska Förintelsen. Han gör det på engelska för de turister som trängs inne i vagnen. Frågorna är många och Erland förklarar hur det inte var förrän på 80-talet som Tyskland medgav att även romerna var ett av de två folk Hitler ville förinta.

Det börjar som sagt bli lite av en tradition med vagnens besök på Skansen. Det

hela startade 2011 när Skansen inledde sin romska satsning.

Erland berättar för några pedagoger från Nordiska museet att han nu är med i en satsning på att göra en inventering av romska smycken och hantverk. Han berättar också om projektet att samla in foton på romer som finns lite överallt i landet.

– I Hudiksvall klev det in en kvinna med ett album med cirka 300 gamla bilder på romer.

Jag får Erland för mig själv en stund och frågar lite mer om insamlandet av romska smycken och hantverk.

– Vi vill samla in det som finns både i privat ägo och på museer runt om i landet. Det är ett projekt som Romskt kulturcentrum i Malmö driver tillsammans med Helsingborgs museum, Regionmuseet i Kristianstad och Konstfack. Tanken är att det ska bli en

bok där vi även kan ta med de historier som ligger bakom varje föremål. En käpp till exempel med silverarbete på. Vem har gjort den? Hur många har använt den etc.

Samtidigt ska man utbilda tio romska ungdomar, fem killar och fem tjejer i romskt hantverk.

– Vi vill att de ska komma med nya koncept för romskt hantverk, att de ska förnya den romska traditionen så att den blir mer synlig och kan användas av alla.

Tanken är att om projektet faller väl ut kan det spridas i andra delar av landet.

– Tanken är också att de tio ungdomarna ska starta egna sociala företag så att de kan bli självförsörjande.

Projektet startade i juni år.

– Vi började med att skriva till landets alla museer för att ta reda på om de har romska hantverk i sina samlingar eller smycken.

Men det är mer på gång. Man jobbar på att ta fram en romsk app.

– Den är till för att romer och myndigheter ska kunna närma sig varandra och förstå varandra.

Romer i centrum

Romer i centrum har åter gått av stapeln, även om centrum som tidigare var Kungsträdgården nu har flyttat till Skarpnäcks kulturhus.

Text: Bengt O Björklund **Foto:** ÉRG

Det var fullsatt i teatersalongen på Skarpnäcks kulturhus när Mikael Jono Stankov från föreningen Romano paso öppnade festivalen.

– Jag känner mig stolt över att tillsammans med Gregor Dufunia Kwiek kunna köra igång den tolfte upplagan av Romer i centrum. Det har varit en otrolig resa och så länge som ni romer kommer fortsätter vi med att visa upp vår kultur.

Gregor talade om skillnaden mellan inkludering och integration.

– Det är en mycket stor skillnad. Ta Jono till exempel. Han är integrerad i det svenska samhället. Han arbetar som ingenjör. Men han är inte inkluderad. Han måste fortfarande dölja sitt ursprung.

Denise Melin är stadsdelsdirektör i Skarpnäck.

– Tack för att ni vill vara här i Skarpnäck. Jag började arbeta med romer redan på 80-talet i något som hette Beredskapsbyrån. Där jag jobbade jag

Gregor Dufunia Kwiek och Mikael Jono Stankov

med Aleka Stobin och för 20 år sedan jobbade jag med romer i Årsta.

Det är två år sedan hon hamnade i Skarpnäck.

– Jag blev mycket glad när jag upp-

täckte att här fanns det en tradition av att samarbeta med romer. Nu finns det förslag på att man gör en minnesplats här i Skarpnäck där det har bott romer under eländiga förhållanden.

Jani Schella och Nadja Famulson med dansare på scenen ackompanjerad av Jacob Silberstein

Jani och Patrina Schella.

Leif Bobo Bergström

Denise Melin

Leif Bobo Bergström är enhetschef på Socialtjänstens resursenhet i Skarpnäck.

– Vi vill skapa goda förutsättningar för alla. Nu har vi fokus på romer med många aktiviteter som pågår. Men vi vill se fler romska tjejer! Det är många romska killar som deltar i olika projekt.

Patrina Schella sjöng en vacker sång med en kraftfull och vacker röst.

Magnus Waller är handläggare/utredare på socialförvaltningen.

– Jag ska försöka sprida det goda arbetet ni gör här. Nu vill vi ha två romska brobyggare på Socialtjänstförvaltningen.

Dufunia är också tjänsteman. Han arbetar som samordnare för Haninge kommuns utvecklingsprojekt för romsk

Magnus Waller

Petri Salonen,

Armando Kwiek med sin lillebror Grofo Kwiek

Nadja Famulson

inkludering. Med sig hade han Petri Salonen, kommunalråd i Haninge kommun.

– 2011 hade vi samtal och samråd med romska nätverk i Haninge och vi insåg snart att vi behövde göra en inventering och såg då stora behov. Det ledde till att vi startade ett enkätarbete som Dufunia ledde. Det kom fram att många romer döljer sitt ursprung och att tilliten till myndigheter var låg.

2016 blev Haninge en av fem utvecklingskommuner, ett arbete som leds av Gregor Dufunia Kwiek.

– Vi har satt igång många olika aktiviteter, som att nu finns det kommuninformation på romska på nätet och vi firade 8 april med att hissa den romska flaggan. Om vi ska lyckas måste vi verkligen lyssna på djupet.

Jono menar att det händer mycket idag och att det är mycket som sker som inte syns. Han nämner Fred Taikon som en förebild.

– Honom kan vi tacka för många stora framsteg i de romska frågorna. Men vi måste alla kämpa för vår romskhet.

Nu var det dags för Jakob Lacy Silberstein att med gitarr och skönsång inta scenen. Han är så melodisk och

tonsäker och en virtuos på sin gitarr. Det finns så mycket passion i den lille mannen.

Kvällens huvudnummer var Jani Schella tillsammans med sin lillasyster Patrina Schella. Två proffs som fyller scenen med närvaro. De är så samspelade och sjunger fantastiskt tillsammans i duett.

Nadja Kwiek visade upp romsk dans liksom hennes storebror Armando.

Armando berättar att han började dansa när han var sju år.

Marika Mutto dansade tillsammans med sin unga dansgrupp. Armando Kwiek återvände med sin lillebror Grofo Kwiek som visade sig vara ett riktigt proffs sin ringa ålder till trots. Russian Rose sjöng och dansade i sin vackra blå klänning och Nadia Famulson sjöng bland annat I did it my way innan Jono också bjöd på dans.

Russian Rose

Webbarkiv med romska perspektiv

RomArchive startade förra året. Det är en plattform som byggs upp av curators. En av dem är Jan Selling, Lektor i pedagogik vid Södertörns högskola och forskare på Institutet för språk och folkminnen, Uppsala.

Hans område är civila rättigheter, med ansvar för områdena romsk emancipation i Norden och Tyskland samt komplexet historisk upprättelse och kampen mot antiziganism.

RomArchive ska styras av romer.

Text: Jan Selling **Foto:** RomArchive och ÉRG

Som É Romani Glinda tidigare rapporterat (nr 5 2016) håller en internationell webb-plattform med romska perspektiv inom kultur, politik och historia på att växa fram: Digital Archive of the Roma, eller kort och gott RomArchive. Projektet har pågått sedan 2015 på initiativ av The European Roma Cultural Foundation Budapest och Der Zentralrat Deutscher Sinti und Roma i Heidelberg och med grundfinansiering från tyska kulturrådet, Kulturstiftung des Bundes. Projektet stöds även av Goethe-institutet.

Den tekniska omsättningen sker genom Stiftung Deutsche Kinemathek i Berlin. Medarbetarna, som till övervägande del är romer, återfinns idag i Polen, Rumänien, Serbien, Spanien, Storbritannien, Sverige, Tjeckien, Tyskland, Österrike, Ungern och USA. Ytterligare material inhämtas från konsulter även i andra länder. I denna artikel vill jag ge en inblick i RomArchive i min egenskap av (icke-romsk) curator i arkivsektionen Civil Rights, med ansvar för områdena romsk emancipation i Norden och Tyskland samt komplexet historisk

upprättelse och kampen mot antiziganism.

Enligt projektledningen är det inte en tillfällighet att RomArchive har fått sin bas i Berlin och finansieras med tyska offentliga medel. Tvärtom ska det ses som ett uttryck för att den tyska staten idag erkänner sitt historiska ansvar för antiziganismens yttersta konsekvens under Förintelsen. Idag finns alltså, åtminstone inom delar av den tyska politiska eliten, en vilja att bidra till återuppbyggnaden och utvecklingen av romsk kultur. Man kan förvisso invända att antiziganismen ännu är mycket utbredd i Tyskland och att frågan på regeringsnivå inte är ett prioriterat område. Emellertid ser de internationella romska intellektuella som engagerat sig i RomArchive – aktivister, kulturarbetare och forskare – en stor potential att använda denna möjlighet för att stärka romers rättigheter och romsk identitet såväl internationellt som i enskilda länder.

Syftet är att via en internetportal synliggöra romska kulturyttringar och skapa sammanhang genom att exponera arkivdokument, nyskrivna vetenskapliga texter

och nyupptagna videointervjuer inom olika arkivsektioner som utformas av en eller flera curators: musik (Petra Gélbart), litteratur (Beathe Eder-Jordan), Civil rights (Thomas Acton, Angela Kozce, Anna Mirga-Kruszelnicka och Jan Selling), konst (Tímea Junghaus), dans (Isaac Blake), flamenco (Joaquín López Bustamante och Gonzalo Montaña Peña), teater och drama (Miguel Ángel Vargas, och Dragan Ristić), fotografi / bildpolitik (André Raatzsh) samt film (Katalin Bárszöny). Riktningen är tydlig: det är romska perspektiv och kulturyttringar som ska lyftas fram och majoritetssamhällets vrångbilder och ignorans som ska utmanas. RomArchive syftar också till att lyfta fram och respektera den mångfald av grupper, identiteter och perspektiv som ryms inom begreppet romer. Material hämtas från en lång rad länder med tyngdpunkt på Europa, men även USA, Sydamerika och Australien finns representerat.

De enskilda sektionernas utformning har tagits fram av de enskilda curators, i samverkan med deras nätverk eller arbetsgrupper. Exempelvis har jag under 2016 för mitt ansvarsområde hållit workshops på Zentralrat Deutscher Sinti und Roma i Heidelberg och på Institutet för språk och folkminnen i Uppsala. Ett annat exempel är att curatören för dans, Isaac Blake besöker Sverige i slutet av oktober för att ta del av nordiska romska dansprojekt.

Sektionernas koncept och delresultat

har sedan stötts och blötts under regelbundna projektmöten och slutligen godkänts av den internationella styrelsen som består av Gerhard Baumgartner, historiker, Österrike; Nicoleta Bitu (ordförande), Romano ButiQ, Rumänien; Klaus-Michael Bogdal (vice ordförande), litteraturvetare, Tyskland; Ethel Brooks, sociolog, USA; Pedro Aguilera Cortés, statsvetare, Spanien; Ágnes Daróczi, aktivist, Ungern; Merfin Demir (vice ordförande), Amaro Drom – Interkulturelle Jugendselbstorganisation von Roma und Nicht-Roma, Tyskland; Jana Horváthová, Museum of Romani Culture, Tjeckien; Zeljko Jovanovic, Roma Initiatives Office, Ungern; Moritz Pankok, Gallery Kai Dikhas, Tyskland; Romani Rose och Oswald Marshall, Documentation and Cultural Centre of German Sinti and Roma, Tyskland; Riccardo M Sahiti, dirigent, Serbien / Tyskland och Anna Szász, European Roma Cultural Foundation, Ungern. Den nederländske aktivisten och Förintelse-överlevaren Zoni Weisz ingick i styrelsen fram till december 2016 då han avgick av personliga skäl.

I oktober 2018 ska RomArchive sjösättas som interaktiv webportal. Det fullständiga materialet kommer vara tillgängligt via ett antal access points runtom i Europa. Efter 2020 ska RomArchive överföras till en romsk stiftelse eller NGO – vilken är ännu inte klart. Denna ska säkerställa en kontinuerlig och professionell drift, vilket även innefattar uppdateringar, kompletteringar och revideringar av material.

Min personliga reflektion över att arbe-

ta med RomArchive är att det är just i möten mellan människor av olika bakgrund som det händer något intressant. I början var jag ganska upptagen över hur jag som icke-rom skulle uppfattas i ett romsk-dominerat sammanhang och hur jag skulle granskas extra hårt av den anledningen. Det var en nyttig erfarenhet som hjälper mig att förstå den omvända situation som romer ständigt erfar. Men när jag accepterats övergick det hela i en ömsesidig respekt. Det kan ibland bli intensiva diskussioner på RomArchives möten, men skiljelinjen går inte mellan rom eller icke-rom, utan mellan olika förhållningssätt och även den skiljelinjen brukar oftast förlora sin betydelse, eftersom vi fortsätter diskutera tills vi är klara.

Min förhoppning är att så många som möjligt kommer se sig representerade i

RomArchive och inspireras till att använda, sprida och utveckla dess resurser i många olika länder och sammanhang. Exempelvis kommer jag använda material från RomArchive som kurslitteratur på Södertörns högskolas kurs ”Den romska minoritetens historia” i höst. Den mängd material som samlas och skrivs utifrån ett bestämt perspektiv och en etisk ståndpunkt skapar också ett unikt material för forskning. Bara det faktum att allt material på RomArchive förutom engelska och tyska, även ska vara översatt till romska är i sig berikande.

Redan nu finns möjligheten att ta del av vad som händer på RomArchive via bloggen blog.romarchive.eu. Den som mer aktivt vill bidra kan helt enkelt kontakta sektionernas curators eller projektets ledning.

Jan Selling

Charlotta Wickman och Karin Kvarfordt Niia.

Ett nationellt romskt center

Regeringskansliet har beslutat om att ge en utredare inom Kulturdepartementet i uppdrag att närmare utreda möjligheterna för hur ett nationellt center för romska frågor ska kunna inrättas. I uppdraget ingår bl.a. att föreslå vilka specifika uppgifter centret ska ha, att utreda och föreslå om centret ska inrättas inom ramen för befintlig myndighetsstruktur eller inte, samt att utreda hur romskt deltagande och inflytande i centret kan säkerställas.

Text: Bengt O Björklund **Foto:** ÉRG

Det var Kommissionen mot antiziganism som i sin slutrapport bland annat föreslog att det borde finnas ett nationellt romskt center och nu ska frågan utredas.

Så här står det bland annat i betänkan-
det Kraftsamling mot antiziganism:
”Kommissionen mot antiziganism
föreslår att regeringen inrättar ett natio-
nellt center för romska frågor och tillsät-
ter en utredning i lämplig form för att ta
fram ett mer detaljerat förslag om hur och
när detta ska gå till. Behovet av denna
myndighet bottnar i kommissionens slut-
sats att situationen för romers åtnjutande
av de mänskliga rättigheterna i Sverige är
allvarlig. Enligt kommissionen påverkar
antiziganismen många romers möjligheter
att vara en del av befintliga strukturer och

diskrimineringen påverkar romers till-
gång till bostad, utbildning, arbetsmark-
nad, socialtjänst och hälso- och sjukvård.
Situationen synliggör att de åtgärder som
hittills har vidtagits inte har varit tillräck-
liga för att komma till rätta med den dis-
kriminering och de kränkningar som all-
tjämt drabbar romer.”

Och nu blir det alltså av.

Det är departementsrådet Charlotta
Wickman som kommer att leda utred-
ningsarbetet. Vid sin sida har hon Karin
Kvarfordt Niia, kansliråd. Utredningen
ska vara klar den 15 februari 2018.

– Det vi ska utreda är hur ett nationellt
center för romska frågor kan inrättas. I
det ingår att titta på innehållet, det vill
säga vilka specifika uppgifter ska centret

ha? Ska det vara självständigt eller inte?
Ska det vara en egen struktur eller del i
en annan? Utgångspunkten är
Kommissionens förslag och de mänskliga
rättigheterna, säger Charlotta Wickman.

Hon menar att det viktiga är att de är
en megafon för de behov som finns
bland romerna.

– Och vi måste hämta in den kunskap
som finns hos dem. Vi kommer att hitta
ett sätt att få in så många olika röster
som möjligt.

Karin Kvarfordt Niia menar att det inte
går att arbeta på något annat sätt.

– Vi kan inte komma med några
förslag utan att vi har hört vad romerna
själva tycker och vill, säger hon.

Hur denna kunskapsinsamling ska gå
till är inte helt bestämt. Det kan bli
genom fasta grupper eller något annat
sätt. I vilken form centret ska drivas är
inte heller formulerat i uppdragsbeskriv-
ningen.

– Det vi jobbar med just nu är att det
ska bli något för alla romer. Vi försöker
få ihop alla delarna till en helhet, förkla-
rar Charlotta Wickman.

I kommissionens förslag fanns en tänkt
budget på 20 miljoner.

– Vi har ännu inte börjat tänka på budget, men det känns ändå bra att vi har kommissionens förslag som utgångspunkt, säger Karin Kvarfordt Niia.

Efter det att utredningen har avslutats i februari 2018 är tanken att förslagen ska ut på remiss i tre månader för att inhämta synpunkter från berörda aktörer, såsom romska organisationer.

– Sedan kommer förslagen, med remissyttrandena, att beredas i Regeringskansliet inför beslut av regeringen, berättar Charlotta Wickman.

Karin menar att det inte handlar om att centret helt ska ta över den romska frågan utan att det komplettera allt det arbete som redan görs idag. Man tittar också på hur andra myndigheter i närliggande områden fungerar, som Sametinget och Romska informations- och kunskapscenter (RIKC) i Malmö.

– Vi kommer också att vara med på olika evenemang där det finns romer, som handlar om och rör romer. Det är viktigt att vi får höra olika röster, andra röster än de vanliga. Då blir det spännande, avslutade Charlotta Wickman.

FAKTA

I uppdraget ingår att:

- utreda och föreslå om centret ska inrättas inom ramen för befintlig myndighetsstruktur,
- föreslå vilka specifika uppgifter centret ska ha med tydliga avgränsningar mot andra berörda myndigheters verksamhet,
- analysera hur centrets arbete kan komplettera insatserna för att genomföra strategin för romsk inkludering, särskilt i relation till Länsstyrelsen i Stockholms läns samordnings- och uppföljningsansvar,
- utreda hur romskt deltagande och inflytande i förhållande till centrets uppgifter kan säkerställas,
- föreslå hur centret kan bidra till främjande av romskt språk och romsk kultur, och
- analysera de ekonomiska och personella konsekvenserna av sina förslag och beräkna kostnaderna för centret.

Bakro

En originalserie av Ulf Lundkvist och Bengt O Björklund.

É Romani Glinda bjuder in till Romska kulturdagar

En rad av seminarier om och med romer
6-9 september 2017 i Skarpnäcks Kulturhus

Kom lyssna när det passar er

Gratis inträde

Onsdag 6 september

Ann-Margarethe Livh, bostads- och demokratiborgarråd inviger romska kulturdagar 2017. 10:00

I stadens utkant

Lotta Fernstål, Historiska museet och Fred Taikon, ÉRG samtalar om romska boplatser i Stockholm. Upprinnelsen och resultat av det arkeologiska projektet. 10:30-11:15

Kortfilm med vittnesmål ang. romska boplatser

Intervjuer med romer som berättar om hur de levde i de olika lägren. 11:15-12:00

Ett gott hem för alla

En kortfilm där Hans Caldaras och Fred Taikon samtalar om hur romer bodde förr. Eftersnack med publiken. 13:00-14:00

Den nationella minoritetslagstiftningen.

Nästa steg? Förslag för en stärkt minoritetspolitik. Kort information om betänkandet av utredningen om en starkare minoritetspolitik. 14:00-15:00

Diskriminerar du?

Workshop med övning i att känna igen när det handlar om olaga diskriminering eller inte. Vem avgör din identitet? Mia Taikon 15:00-16:00

Sophelikoptern

Filmvisning och samtal mellan publiken och Jonas Selberg Augustsén, regissör. En gigantisk container lossnar från en helikopter med ett fruktansvärt brak. Samtidigt vaknar en

gammal romsk kvinna med en enorm saknad efter sin gamla väggklocka. En 103 mil lång resa genom Sverige kan börja. 16:00-18:30

Torsdag 7 september

Tiggeriförbud i Sverige?

Johanna Westeson från Amnesty berättar hur läget ser ut och hur Amnesty jobbar med frågorna i Sverige och Europa. 13:00-14:00

Skånepolisens olagliga register på Romer

John Stauffer från Civil Right Defenders berättar om arbetet som man snart under 4 år utfört för att skapa rättvisa. 14:00-15:00

Typiskt romer!

Moa Mattis tar med publiken på en resa om stereotyper genom samtal, film och övning med publiken. Hur bildas de och vad för det med sig för problem när de stereotypiska bilderna tar fäste i samhället. 15:00-16:00

Lättare förtätning och mingel 16.30 – 17.30

Egen Buss tar oss från Kulturhuset i Skarpnäck till Ormteatern i Haninge (**Obs. föranmälan krävs, kan göras under kulturdagarna**). 18:00

Katizi

Pjäsen Katizi spelas av Ormteatern. Manus av Jack Dahlby utgår från Katarina Taikons Katizi-böcker. "Vad händer när man flyttar fokus från det välkända och invanda". 19:00-21:00
OBS. Ormteatern ligger på Rudanvägen 61, Hanninge.

Fredag den 8 september

Var finns den romska litteraturen?

Bokseminarier för bibliotekarier.
Minoritetsspråket är osynligt var finns den romska litteraturen i bokhyllorna. 10.00-11.00

Kan du läsa på ditt modersmål?

Fred Taikon och Baki Hassan från språkrådet samtalar om att öka läsförståelse bland romska ungdomar. 11:00-12:00

Modersmålsundervisning

Hur viktigt är det att vi använder samma alfabet i romskan. Vilka romska läromedel använder man i undervisningen. Jonny Ivanovich, Fred Taikon och Gregor Dufunia Kwiek samtalar. 13:00-14:00

Presentation av ny romska böcker

Gunilla Lundgren samtalar med Fred Taikon om vikten av tvåspråkighet för barn. Och om arbetet med de nya böckerna i triologin om Felicia och hennes familj. 14:00-15:00

Hur vårdas språket på språkrådet

Baki Hasan, språkrådet berättar om arbetet som görs på språkrådet. 15:00- 15:45

Boksläpp och mingel 16:00-18:00

Den romska pianostämmaren

En samling av romska noveller, men gripande historier om romer från olika länder i Europa. Janna Eliot, engelsk romsk författarinna och aktivist och Bengt O Björklund, översättare samtalar om boken.

Barnen på Tanto- Tantoindianerna

Hur tecknar man romer utan att återskapa stereotypa bilder. Fred Taikon, författare och Jonas Rahm, illustratör samtalar om arbetet runt första boken av serien Barnen på Tanto.

Lördag den 9 september

Musikafton

Film om Django Reinhard 17.00

Matservering fr.18.00

É Romani Glinda delar ut årets hederspris

Django Reinhard musik spelas av

Gypsy Jazz Trio 19.00

Efter ett konstant turnerande landar Gustav Lundgren med trio i en härlig mix av musik ifrån hela världen. Vi får höra Django-låtar varvat med egna låtar.
(Samarbetet med Musikaliska Länsmusiken i Stockholm & Blåsarsymfonikerna)

Seminarierna är kostnadsfria och öppna för allmänheten. Alla lokaler är tillgänglighetsanpassade.

Plats: Skarpnäcks kulturhus

T-bana: Skarpnäck

Följ oss på: facebook.com/Romskakulturdagar

Vi reserverar oss för eventuella ändringar i programmet. Programmet genomförs med stöd av Stockholms stads kulturförvaltning, Statens kulturråd och Stockholms läns landsting. É Romani Glinda i samarbete med Skarpnäcks kulturhus, Sensus Stockholm Gotland, Ormteatern och BOB Film Sweden.

Kristoffer Andersen

“Extra tjänster”

Malmöredaktionen träffar Kristofer Andersen, polsk rom, som arbetar på Arbetsförmedlingen för att berätta mer om en ny insats som AF har för långtidsarbetslösa. I intervjun som följer får ni reda på många intressanta detaljer som gäller medlemmar i föreningar.

Text och foto: Mirsad Sahiti (Malmö Ungdomscentral)

Malmöredaktionen: Kan jag få be dig presentera dig och berätta vad din roll här på AF är?

– Jag heter Kristoffer Andersen och jobbar här som kundresurs, inriktning “Minoritet”. Jag är själv rom och jobbar just med romska sökande, men också med vår egen personal och andra myndigheter för att belysa hur romer lever i dagsläget och vad deras livsvillkor är. Jag försöker hjälpa romerna på arbetsmarknaden men jag försöker också ändra inställningar och bemötande när det gäller AF:s anställda mot romer.

Malmöredaktionen: Så, din roll är också att kompetensutveckla dina kollegor så de får rätt bild?

– Helt rätt! Delvis jobbar jag med våra sökande och samarbetar med föreningar för att sprida information och samla lite synpunkter från den romska gruppen. Jag jobbar med individuella sökande för att

förbättra deras situation, men minst hälften av tjänsten går ut på att just kompetensutveckla mina kollegor om både historia, den utsatthet som romer upplever idag och den diskriminering som finns i samhället och hur man skall förbygga just det och bemöta den på rätt sätt.

Malmöredaktionen: Intressant! Häromdagen skickade du ett mejl till oss som handlar extra tjänster, kan du berätta mer om det?

– Vi på AF har en ny insats som kallas för extra tjänster. Den är riktad till långtidsarbetslösa och både statliga myndigheter, kommunen, idrotts- och kulturella föreningar har möjlighet att anställa personer med 100 procents stöd för lönekostnader från AF.

Malmöredaktionen: Vad innebär det i praktiken?

– I praktiken innebär det att en sökan-

de som kvalificerar sig till den extra tjänsten kan få en anställning inom, låt oss säga, Malmö Stad, eller kanske i en romsk kulturförening eller kanske på skola, fritidshem, ålderdomshem eller likande och då kostar det inte arbetsgivaren något alls. Vi betalar alla lönekostnader för ett helt år.

Malmöredaktionen: Om vi nu tänker på romer, som har och driver föreningar, hur kan de ha nytta av just den här insatsen?

– Av erfarenheter och kontakt som jag har med många föreningar här i Skåne så vet jag att det finns väldigt många bra föreningar som utför ett bra arbete helt ideellt. Däremot så vet vi också att romska föreningar ofta har väldigt dålig ekonomi. För varje projekt så försöker de söka bidrag av staten eller kommunen, och så genomför de något jättebra för att förbättra situationer för sina romska medlemmar och kanske icke-romska medlemmar också. Men på grund av dålig ekonomi behövs kanske någon som är anställt heltid och hjälper till med administration eller att organisera vissa saker inom föreningen och kanske bygga upp relationer, kontakter eller kanske föreläsa på skolor eller kompetensutveckla både elever och lärare om just romsk kultur och historia. Där har föreningarna lite svårt att kanske anställa. En sådan insats skulle passa bra, där man inte har några kostnader. Man hittar rätt person att utföra jobbet, någon som har kvalifikationer sig i just detta.

Malmöredaktionen: Om vi nu tar det steg för steg, vad är det man skall göra först när man läser den här artikeln, vad gör man, hur gör man?

– Det finns ju två sidor, att den sökande har behov av extra tjänster först, sedan handlar det ju om arbetsgivaren. Arbetsgivare ska naturligtvis hitta rätt sökande. Sökande måste kontakta oss, så vi kan kolla om den sökande har rätt till att just få ”extra tjänst”. Nästa steg blir att arbetsgivare ansöker och specificerar vilka arbetsuppgifter sökande kommer att arbeta med, och så man skriver man ner uppgifterna. Vi kollar upp föreningen eller en annan arbetsgivare och ser om allting är ok, om det finns skulder osv.

Om tjänsten har beviljats, då börjar den sökande jobba, arbetsgivaren betalar lön som sedan redovisas till oss och så får man betalt tillbaka.

Malmöredaktionen: När man tänker på långtidsarbetslöshet, vad pratar vi i tid? Så att folket får en direkt uppfattning vem det är som kan vara berättigat till det här?

– Från den dagen man, låt oss säga, först är arbetslös och skriver sig in på arbetsförmedlingen, så efter 12 månader har man rätt till nystartsjobb vilket är också en bra insats, men procentsatserna är mycket lägre, man får som arbetsgivare tillbaka dubbla arbetsgivaravgifter. Sedan efter den dagen man skriver in sig in i AF som vuxen efter 14 månader så går man in i Jobb- och utvecklingsgarantin. Där börjar man få sitt aktivitetsstöd och så planerar vi med sökande att denne ska skickas till olika kurser och bygga på om det behövs. Sedan efter 450 dagar i jobb- och utvecklingsgaranti tar aktivitetsstödet slut och då kommer man i det som man innan kallade FAS3 och har man så pass långt gången arbetslöshet kan man gå in med extra tjänst. I praktiken betyder det först 14 månader arbetslös och sedan 450 dagar in i Jobb utvecklingsgaranti. Sammanlagt om man räknar snabbt två och halvt, tre år total arbetslöshet.

Malmöredaktionen: Finns det andra insatser som man kan få lite snabbare och tidigare än 3 år?

– Det finns ju andra insatser man kan komma in i tidigare beroende på sökandens situation som vi kan titta på. Det finns olika insatser som vi har, till exempel för de som har en viss arbetsfunktionsnedsättning. Då behöver man inte vara långtidsarbetslös utan då konstaterar vi med läkarintyg och utlottande att man har funktionsnedsättning och då kan vi gå in med lönebidrag. Procentsatsen beror väldigt mycket på hur mycket arbetsförmågan är nedsatt och vilka arbetsuppgifter man måste utföra.

Malmöredaktionen: Vad betyder Nystartsjobb?

– Nystartsjobb kommer efter 12 månader för vuxna där vi betalar tillbaka dubbla arbetsgivaravgifterna. För nyanlända i etableringsprogrammet så har vi andra insatser som också väldigt snabbt kommer på plats för arbetsgivare. Så har vi ett särskilt anställningsstöd om man har varit i jobb och utvecklingsgaranti i bara 6 månader. Där kan vi också gå in med ganska högt bidrag.

Malmöredaktionen

Malmöredaktionen: Vad är ditt råd till föreningar och andra arbetsgivare?

– Mitt råd till alla föreningar och arbetsgivare är att om ni har en sökande som ni gärna vill anställa, men fortfarande kanske har lite dåligt med ekonomin eller ni är lite osäkra om sökande kommer att uppfylla de arbetsuppgifter som behöver utföras, ta gärna kontakt med AF. Sökande får prata med en egen handläggare och så får de titta på vilken hjälp vi kan erbjuda.

Malmöredaktionen: Så det här gäller i hela Sverige? Det är inte bara Malmö och Skåne?

– Det stämmer. Det gäller i hela Sverige. Extra tjänsten riktar sig dock inte till privat sektor för vi vill inte utsätta privata sektorn för rubbning av konkurrensen. Så extra tjänster där vi täcker 100 % av lönekostnaderna riktar sig endast till statliga, kommunala myndigheter, skolor, förskolor, idrottsföreningar och ideella föreningar.

Malmöredaktionen: Vi tackar så mycket för din tid och är tacksamma att ha dig här i Malmö!

Nätverksträff

Vid en nätverksträff med tema Nationella minoriteter arrangerad av Region Skånes kulturförvaltning bjöds mångspråksbibliotekarier i Skåne, det kulturpedagogiska nätverket samt tjänstepersonnätverket för nationella minoriteter in för att lyssna till representanter av judisk, romsk, samisk och tornedalsk härkomst i syfte att kompetensutveckla och främja nätverkande och samarbeten inom institutionerna.

Text: Zandra (Malmö Ungdomscentral)

Foto: Mirsad Sahiti (Malmö Ungdomscentral)

Efter en introduktion av Caisa Lindfors och Tove Eriksson inleds dagen med ett tal av Jenny Kiiskinen, samordnare för arbetet med lagen om nationella minoriteter. Hon berättar om varför lagen är viktig, nämligen för att skydda de grupper som tidigare drabbats illa av lagar kring tvångssterilisering, rasbiologiska undersökningar och liknande förtryck.

Lagen är indelad i två delar. Den ena är grundskyddet, i vilken lagen om nationella minoriteter ingår. Lagen säger även att varje individ har rätt att identifiera sig med vilken nationell minoritet de vill, något som inte alltid varit självklart. En del av skyddet som lagen tillför är också att personer av nationella minoriteter skall ges information på sitt minoritetsspråk.

Jenny Kiiskinen

Dagens judiska representant är Daniel Koverman, socionom och tidigare programdirektör på Stockholms judiska center samt 25 år som ombudsman vid Judiska församlingen i Malmö. Daniel sitter även i styrelsen för Sveriges jiddischförbund.

– Det är inte vanligt att judar betecknar sig själva som nationell minoritet. Det

Malmöredaktionen

har funnits ett motstånd och vissa identifierar sig istället som en religiös minoritet. Vår nationella beteckning judar är inte så självklar. Hemlandet är Israel, modersmålet Hebreiska. Det kan därför bli svårt att hålla isär begreppen. För att göra saken ännu mer komplicerad finns det ett 30-tal judiska språk fortsätter han. Jiddisch kallas för mame-loshn, som betyder modersmål, berättar Daniel.

Jon Petterson från

Frantzwagnersällskapet och Erland Kaldaras från Romsk kulturcenter i Malmö talar om romer. De ger en historisk redogörelse för den romska resan från Indien till Europa och talar om exkluderande lagstiftningar, fördrivning och rasism som sträcker sig fram till idag, samt om det romska språket och de olika romska dialekterna som har utvecklats som ett resultat av kringresande, där vissa stannat på olika platser i världen.

– Därför är romani chib ett mångfacetterat språk som i sig bär med sig många olika språk. Det finns ett även fåtal jiddisch-ord i romskan, berättar Jon.

Svenska, tyska, rumänska, slaviska, rotvälska, turkiska och finska är exempel på olika språk som ingår i romani chib.

– Alla gruppers dialekter består av olika influenser från olika språk beroende på var i världen gruppen befunnit sig längst.

Bägge påtalar brister i språkkunskaper i de olika romska grupperna, vilket understryker vikten av Malmö Ungdomscentrals arbete med de olika dialekterna.

Mirsad Sahiti, som är nästa talare, berättar om sitt arbete som utställningspedagog vid utställningen Vi är romer på Malmö Museer. Han berättar om sin pedagogik som bygger på en interaktion med besökarna. Han berättar att innan visningarna har åhörarna ofta en uppfattning om att romer haft en livsstil som funnits i deras kultur, att självmant bo i tält och flytta mycket till exempel. Mirsad belyser även en problematik i att skolelever idag inte utbildas i

Majvor Massa Eriksson och Anna Åkerberg

nationella minoriteter. Mirsad har under utställningsperioden hållit 117 visningar, och haft 1605 besökare.

Mirsads tal följs av en visning av utställningen Vi är romer.

Efter visningen talar Majvor Massa Eriksson, psykoterapeut samt författare till ett flertal böcker, om samisk kultur och identitet med Anna Åkerberg från Region Skånes kulturförvaltning.

Majvor berättar hur flickan i hennes bok Vantar kom till ett svenskt skolhem. Det första ord flickan i boken fick lära sig var ordet "lapp" som är ett svenskt skällsord för samer. Majvor berättar att identitet är viktigt och att hon själv aldrig tvivlat på sin identitet som same. Men hon vet att det är vanligt att andra gör det.

– Det finns ett kulturellt problem i att vissa samer inte kan samiska, för att de inte ville identifiera sig som samer på grund av rasismen de mött i unga år, säger Majvor.

Likt de andra talarna berättade hon om hur språket går förlorat genom rasism och att ett förnekande av språket blir en del i ett försök att passa in och bli accepterad.

Maja Mella, verksamhetsledare för Svenska Tornedalingars Riksförbund – Tornionlaaksolaiset, delger under sitt tal demografiska fakta om tornedalingar och

pratar om riksförbundets grundande 1981 och dess verksamhet. Hon berättar även att tornedalingarna, liksom andra etniska minoriteter, drabbades av de rasbiologiska undersökningarna. Hon berättar att hon kommer från en liten by med 15-16 invånare och är en tredje generationens Sverigefinne. Hennes mamma har dessutom renar.

– Så jag är en bastard. En sån som Herman Lundborg hade räknat bort på en gång. Vad han gjorde var att exportera oss till Tyskland. Och det vet vi alla vad som hände där.

Under 1980-talet förbättrades tornedalingarnas situation och det blev vad hon kallar en "kulturell renässans" för tornedalingar i Sverige. Hon, liksom övriga talare, berättar att det kan vara svårt att använda sitt minoritetsspråk i offentliga sammanhang.

Maja Mella (arkivbild ÉRG)

Ljudbok främjar romska dialekter

För ett år sen skrev vi från Malmö Ungdomscentral om ett påbörjat projekt som har målet att främja olika romska dialekter. Nu vill vi med stolthet presentera resultatet av vårt arbete. Vad handlar det om? Var kan man hitta materialet och vem kan använda det? Svar kommer i denna artikel.

Text och foto: Malmö Ungdomscentral

Malmö Ungdomscentral är en ideell förening som riktar sig till alla ungdomar i Malmö och Skåne. Vi har många olika projekt som vi arbetar med, vissa av dem riktar sig till alla ungdomar och vissa projekt riktar sig särskilt till romska barn och ungdomar och till det romska språket. En avdelning inom föreningen heter Romska språkcentralen där vi erbjuder översättningar till och från olika romska dialekter och genom våra olika projekt främjar vi romska språket.

Hösten 2016 påbörjade vi ett nytt projekt som ingår i slutfasen för vår egenproducerade broschyr "12 frågor och svar om romer". Fas 1 var att producera broschyren på svenska. Den används nu till att kompetensutveckla och fortbilda på skolor. Fas 2 bestod av att översätta broschyren från svenska till sex olika romska dialekter. Fas 3 är det som vi nu avslutat, nämligen att spela in inläsning av de romska broschyrerna och publicera inspelningarna på vår hemsida.

Vi har byggt vår egen studio och fr.o.m. september 2016 spelade vi in broschyren på fem romska dialekt. Det som pengarna inte räckte till var svensk resande romani. Vi planerar ansöka för att göra det vid ett annat tillfälle.

I september arbetade vi på arlidialekten och fyra personer, unga och äldre, var involverade och arbetade med både redigering och inspelning.

I oktober och november spelade vi in den polska dialekten. Det tog två månader, dels för att polsk romska är en av de dialekter som är utrotningshotade. Polska romer är också mindre vana att läsa på romska. Men våra tre ungdomar var jätteduktiga och resultatet kan ses på vår hemsida. Polsk romska har vi också korrigerat i broschyren varje gång ungdomar har märkt att det låter konstigt. Idag har vi tack vare projektet en audiobok som är inläst på ett språk som människor faktiskt pratar.

I december påbörjade vi inspelning av bosnisk-romsk dialekt och avslutade den i mitten av januari. Också här har vi arbetat mycket med att språket i broschyren ska vara naturlig och läsbar. Till den bosniska dialekten hade vi fyra ungdomar och en äldre person som läste och idag har vi den första broschyren och ljudboken på denna dialekt i Sverige.

Från och med mitten av januari och fram till mitten av mars har vi spelat in på lovari. Texten skulle anpassas och där gjorde vi ett framgångsrikt arbete. Det var fem personer som var med och spelade in, varav ett barn.

Till sist började vi spela in på kelderash och inspelningen har pågått till sista april. Där hade vi tre personer som läste in och deras material håller på att produ-

ceras och publiceras på vår hemsida.

Under hela projektet och på alla fem dialekter hade vi öppet för publik som kunde komma och lyssna och se hur vi arbetar med språket. På öppet hus för vissa dialekter hade vi mer besök än vid andra beroende hur romer i just den gruppen ser på utbildning, läsning och språket.

Den 27 oktober 2017 ska vi hålla ett språkseminarium där alla våra ungdomar kommer att berätta om och diskutera hur det var att arbeta med språket på det här nya sättet. Där kommer vi också att höra hur de känner inför det och se om syftet med projektet är uppnått. Våra ungdomar är väldigt stolta över det producerade materialet och sprider det vidare.

Syftet med detta projekt var att främja de olika romska dialekterna och att sätta igång ett nytt inlärningsystem - nämligen ett digitalt inlärningsystem. Det visade sig att ungdomar har uppskattat metoden och tyckte att det var mycket lättare att lära sig i en studio än i ett vanligt klassrum.

Broschyrer på de olika dialekterna finner ni på vår hemsida: www.malmoungdomscentral.se > ROMSKA SPRÅKCENTRALEN > LITTERATUR > där väljer du vilken dialekt du vill lyssna på: ARLI, POLSK, BOSNISK, LOVARI, KELDERASH, SVENSK.

Den romska pianostämmaren och andra romska berättelser

Janna Eliot har varit på besök i Sverige under de Romska kulturdagarna på Skarpnäcks kulturhus då det var boksläpp av hennes nya novellsamling "Den romska pianostämmaren" i översättning av Bengt O Björklund. Den nya boken ges ut av ERG förlag.

Text: Gunilla Lundgren

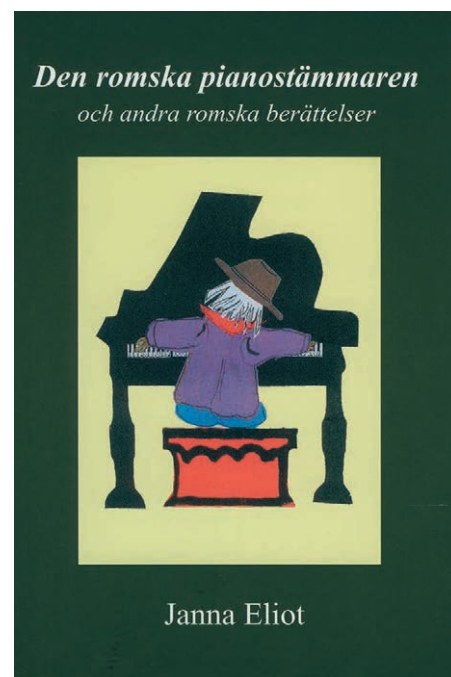
Janna Eliot presenterar sig som rysk-romsk-engelsk poet och sångerska. Förutom detta är hon konstnär, hon illustrerar själv sina böcker och hon målar vackra klädnypor, skålar av trä och återvunna möbler med romska mönster som hon säljer på marknader. Hon är även översättare från holländska till engelska av den gripande boken "Settela" och från svenska "Sofia Z 4515".

Janna Eliot bor i London och har gett ut flera böcker med romskt tema i England. Nu kommer hennes novellsamling "Den romska pianostämmaren" på svenska på ERG förlag.

Det behövs en författare med Eliots brokiga bakgrund för att kunna skriva dessa noveller. Många av berättelserna är baserade på verkliga händelser, en heter "Noteringar från Londons underjord" och handlar om en dragspelar i Londons tunnelbana, en annan, "Grabben från Sukule", berättar om den sjuåriga skoput-

sarpojken Ahmed i Istanbul. I en tredje novell, "La Dolce Vita", lär vi känna sextonåriga Gabi, en romsk flicka från Rumänien som nu bor i ett skjul i Italien. De sexton korta novellerna utspelar sig i olika länder, de berättar inkännande och utan minsta sentimentalitet om svåra livsöden och orättvisor. Språket är avskalat, man märker att det är en poet som skriver, och att det även är en poet som översatt till svenska. Bengt O Björklund har lyckats tolka Eliots olika stilar på ett beundransvärt sätt, som tex i novellen "Konsertrt" där tioåriga Teresa skriver dagbok om en konsert i sin skola. Man förstår att flickan är nyanländ i en klass där alla barnen är flyktingar.

"Så idag terminens sista dag", skriver Teresa och fortsätter: "Alla måste ha nåt för att äta från sitt land. Parviz med sig baklava. Buyun med sig burek. Cahit med sig kebab. Daapika med sig hett kurri. Jag med zumi, menar en soppa. Jag

ta med i flaska och sätter på bordet. Vi dricker ur koppar och Sandi säga-mycket trevlig soppa. Säg mig hur man gör det."

Efter måltiden börjar konserten; "Jag tänker blir bra", skriver Teresa, "men i själva verket inte så bra. Jag vet inte varför. Folk skrattar när inte är mycket roligt. Exempel, Parviz spela trumma och jag spela flöjt. Vi spela på samma gång. Jag tycker är mycket bra. Lärarna tycker är mycket bra, men kurdpojkarna skrattar."

Många av ERG:s läsare känner nog igen den beskrivna situationen och jag hoppas detta lässtycke gör er intresserade av att läsa boken. Den har mycket att ge!

Fortsättning från sidan 4

Människorättsorganisationen European Roma Rights Centre, ERRC, konstaterar i en inlägga i målet att tiggeriförbuden som i allt snabbare takt antas i Europa tenderar att riktas just mot utsatta romer, och att det finns en klar relation mellan ropen på repressalier för tiggeri och djupt rotad antiziganism.

Utvecklingen i vårt grannland Danmark illustrerar den kopplingen med önskvärd tydlighet: minimistrafte för tiggeri har

nyligen utökats till två veckors frihetsberövande och detta motiverades, enligt ledande danska politiker, med att de nu ville "bli av med den romska plågan". Tiggeriförbud, dess upphov och konsekvenser, måste således också granskas utifrån rätten till skydd mot diskriminering på grund av etnisk tillhörighet.

Så nej, tiggeri är inte förbjudet enligt svensk lag. Och troligen är det inte bara tillåtet, utan dessutom skyddat av internationell rätt.

**Hans Caldaras, författare och musiker
Thomas Hammarberg, tidigare**

Europarådets kommissionär för de mänskliga rättigheterna

Göran Lambertz, fd justitieråd

Anna Lindenfors, generalsekreterare, Amnesty International, svenska sektionen

Annika Norée, docent i straffrätt, Stockholms universitet

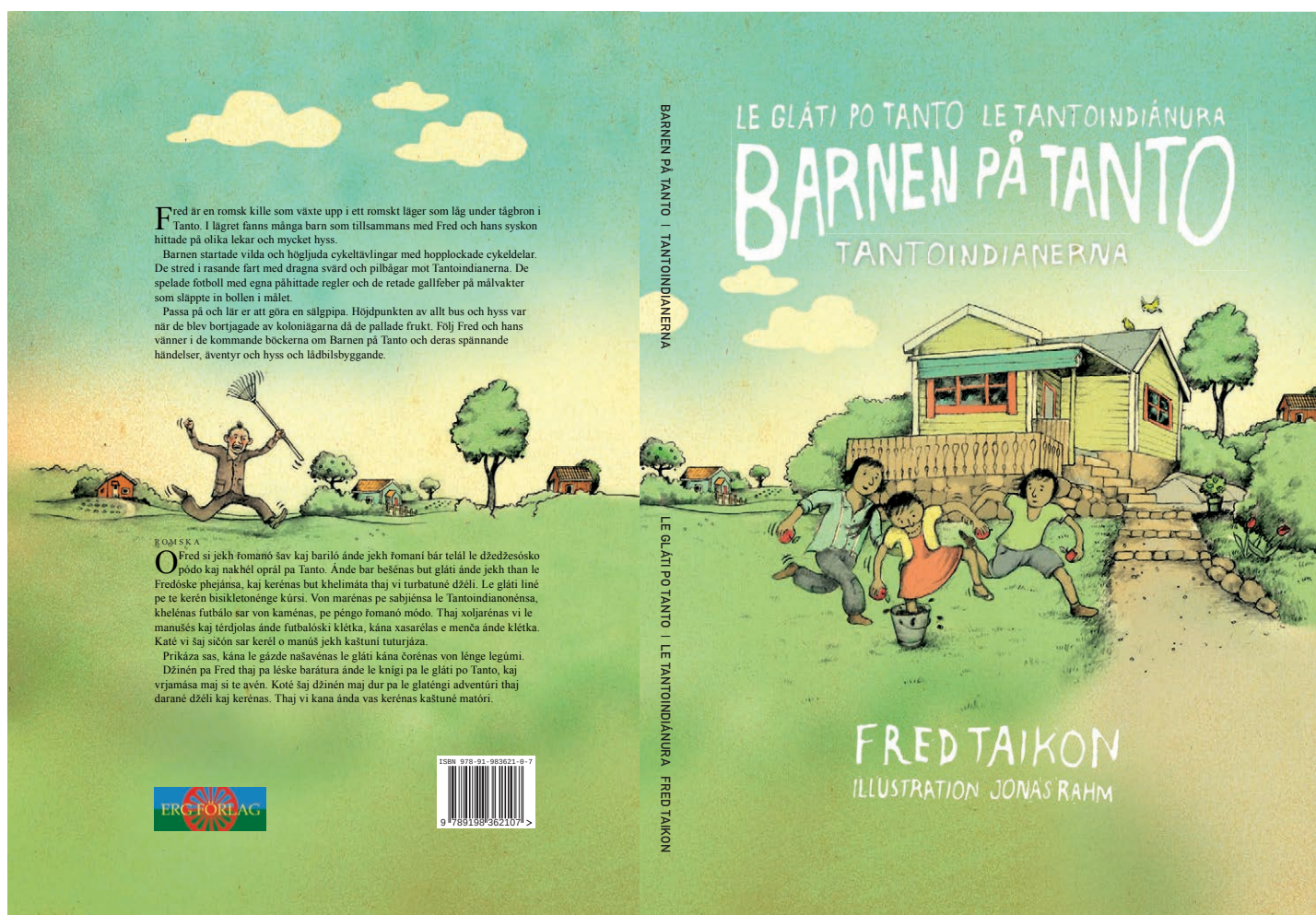
Anne Ramberg, generalsekreterare,

Sveriges advokatsamfund

Sofia Rönnow Pessah, biträdande jurist,

Bratt Feinsilber Harling

Jens Waldenström, talesperson, Föreningen Hem

Barnen på Tanto

I sann Taikontradition berättar nu Fred Taikon hur det var att växa upp som barn på Tanto, Södermalm i Stockholm i slutet av 40-talet. Vi får följa honom, syskon och kusiner på deras upptåg i parkerna och i koloniområdet. Boken är på både svenska och romska.

Text: Bengt O Björklund **Foto:** Maja-Kristin Nylander

Barnen på Tanto är en nyskriven barnbok av Fred Taikon, illustrerad av Jonas Rahm. I denna den första delen berättar Fred om sin barndom i de gamla husen nere på Tanto under tågbron. Vi får följa honom och hans syskon och kusiner på olika upptåg under en sommar i slutet av 40-talet. De verkar ha väldigt kul de där barnen som växer upp strax efter Andra världskrigets slut. Barnen startade vilda och högljudda cykeltävlingar med hopplockade cykeldelar. De stred i rasande fart med dragna svärd och pilbågar mot Tantoindianerna. De spelade fotboll med egna påhittade regler och de retade gallfeber på målvakter som släppte in bollen

i målet. I boken finns det även instruktioner för hur man gör en sälgpipa. Höjdpunkten av allt bus och hyss var när de blev bortjagade av koloniägarna då de pallade frukt. Följ Fred och hans vänner i de kommande böckerna om Barnen på Tanto och deras spännande händelser, äventyr och hyss och lådbilsbyggande. De tänkta läsarna är främst barn, men även vuxna kan ha en stor behållning av boken. Det finns en stor igenkänningsfaktor med alla fantastiska illustrationer av olika miljöer från den här tiden som Jonas Rahm har gjort. Boksläpp skedde under Romska kulturdagar i början av september.

ERG förlag är ett romskt förlag som har gett ut flera titlar de senaste åren, bland annat då Den romska pianostämmaren och Barnen på Tanto.vill du beställa skriv till mia@romaniglidna.se eller fred@romaniglinda.se Eller ring 0707123991

GAMLA BILDER BERÄTTAR

Kära Läsare av gamla bilder berättar. Den här gången visar vi en bildsvit ur Birgit Deikons digra bildarkiv. Jag och Maja besökte henne och hennes son Vincent 2003 i deras hem i Lenhovda. Vi ville höra hur hon och Frank träffade varandra. Birgit dukade upp med kaffe och smörgåsar och berättade om sin älskade Frank.

Birgit Deikon arbetade som ung flicka i en frisersalong i Målilla. Dit kom Frank en gång för att klippa sig. Han var på genomresa och hade aldrig tidigare besökt frisersalongen. De småpratade om ditt och datt som man ofta gör när man blir klippt eller rakad.

Frank blev förtjust i Birgit och Birgit lika så. Frank gjorde sig ofta besvär med att fara till Målilla och klippa sig. Efter många roliga samtal med mannen i frisorstolen beslöt sig Birgit att flytta ihop med Frank som livnärde sig på många sätt genom att bland annat turnera som musiker i landet.

Detta är en kort berättelse men en fin och sann kärlekshistoria. Birgit blev väl mottagen hos den övriga släkten och snart kunde hon namnen på alla barn och äldre och deras födelsedagar.

När vi besökte Birgit fick vi möjlighet att gå igenom hennes välfyllda album med bilder på familjen Deikon och den övriga släkten. Här är ett axplock ur hennes album med namn, årtal och platser. Jag hoppas att jag uppfattat namnen rätt på dessa personer och hoppas ni har överseende om jag gjort fel. Men vi gör ett försök.

På bilden uppe till vänster ser vi Familjen Deikon utanför tältet År 1933. Det är Albert 36 år, Josef, Frank 23 år, Gulli, Sofia, Filip 46 år. Nora 22 år, Viola 17 år, Katarina.

Under kan vi se Birgit, Frank och sonen Vincent. Leif, Franks brorson, står bakom. Året är 1959.

Högst upp på nästa sida står Esmeralda, Stina, Oskar, Silvana och Charlie Taikon och poserar i Alvesta omkring år 1963.

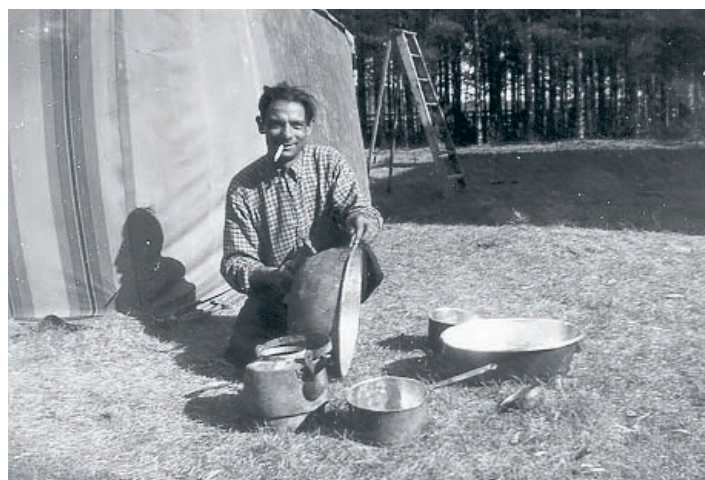
På bilden under Sitter Kalle Muto och förtennar en marsdag 1948 i Hultsfred.

På den sista gamla bilden står Franks systerson, Hangliri med Britta med några barn en augustidag 1963 i Lindesberg.

På färgbilden nere i hörnet visar birgit sina foton för Fred Taikon.

POSTTIDNING B

É Romani Glinda
Egnahemsvägen 58
se-141 37 Huddinge
Sweden

Diskrimineringsombudsmannen (DO) är en statlig myndighet som arbetar för lika rättigheter och möjligheter och mot diskriminering.

**diskriminerings
ombudsmannen**

Anmäl diskriminering till DO

Diskrimineringslagen förbjuder diskriminering inom flera områden som till exempel arbetslivet, utbildningsområdet, socialtjänsten, butiker, restauranger och bostäder.

Om du har blivit utsatt för diskriminering kan du anmäla det till DO. De anmälningar som kommer till DO spelar en viktig roll i vårt arbete för att motverka diskriminering. En anmälan kan leda till olika typer av åtgärder och insatser från vår sida.

Frågor om diskriminering?

Ring till DO på telefonnummer 08-120 20 700.

Telefonupplysningen har följande öppettider:

- Måndagar 13.00–15.00
- Onsdagar 9.30–11.30
- Fredagar 9.30–11.30
- Helgdagar och klämdagar stängt

Det går också bra att mejla till DO på adressen do@do.se.

Mer information hittar du på www.do.se.